

Geringd voor het leven

Ringonderzoek door het Vogeltrekstation

Vogeltrekstation – Centrum voor Vogeltrek en –demografie is een samenwerkingsverband van het NIOO-KNAW en de Ringersvereniging

Het Vogeltrekstation is het expertisecentrum op het gebied van vogeltrek en vogeldemografie. Door vogels te vangen en te voorzien van een metalen ring wordt informatie verkregen over trek, reproductie en overleving van Nederlandse vogels. Het Vogeltrekstation beheert de ring- en terugmeldgegevens van vele miljoenen vogels, die al sinds 1911 in ons land van een ring zijn voorzien. Het Vogeltrekstation werkt daarbij interactief tussen verzamelaars en gebruikers van deze gegevens en kennis, ten behoeve van wetenschap, beleid en bescherming.

Weerzien

Bij het onderzoek met vogelringen draait het allemaal om de 'terugmeldingen': Een geringde vogel is ergens gezien, gevangen of dood gevonden. Dat kan al een dag later zijn en heel dichtbij, maar ook vele jaren of duizenden kilometers verderop. Recordhouder van de terugmeldingen is een kokmeeuw, geringd op 20 oktober 1997. Maar liefst 679 keer zagen vogelaars dit dier. De eerste terugmelding betreft een Noordse Stern die geringd werd op Rottumeroog en werd teruggevonden in Zuid Afrika.

Op reis

Ieder jaar reizen er over de hele wereld zo'n 50.000 miljoen vogels. Kleine en grote reizen: tot tienduizenden kilometers lang. Vroeger was het ringen vooral gericht op deze vogeltrek. In 1899 'ringde' de Deense leraar Hans Cristiaan Mortensen voor het eerst om vogeltrek te bestuderen. Het ging om 165 spreeuwen. Door vogels te ringen kwamen we erachter waar vogels bijvoorbeeld in de winter naartoe vliegen, en via welke route.

Demografie

Tegenwoordig kijken de onderzoekers naast vogeltrek ook naar de verplaatsingen op kortere afstanden: waar is een dier geboren en waar gaat hij broeden? Dit noemen biologen 'dispersie' van vogels. Daarnaast krijgt de variatie in overleving en reproductie ruime aandacht. Door steeds op dezelfde plaatsen op dezelfde manier vogels terug te vangen wordt een indruk verkregen van de leeftijden en de overleving in de vogelgemeenschap. Dit soort 'bevolkingsonderzoek' noemen we 'demografie', en wordt steeds belangrijker binnen de vogelringerij.

De Ringers

De mensen die de vogels van een ring voorzien noemen we 'ringers' Snel, maar ook voorzichtig, voeren zij hun taak uit. Alleen mensen met een vergunning mogen vogels ringen. Dit zijn naast onderzoekers vooral veel vrijwilligers. Zonder hun deskundige inzet zouden we nooit zoveel informatie kunnen verzamelen. In totaal zijn er ruim 400 ringers actief in ons land.

Eén Europa

Vogels houden zich niet aan grenzen. Daarom moeten de verschillende landen samenwerken. Gegevens over teruggevonden ringen komen vanuit heel Europa naar het Vogeltrekstation in Nederland. Dit samenwerkingsverband EURING, de European Union for Bird Ringing, zorgt voor een unieke informatiebron voor vogelonderzoek. Sinds 1963 werken (bijna) alle Europese ringcentrales samen, met een gezamenlijke Europese databank vanaf 1977. Deze data bank wordt grotendeels beheerd vanuit Heteren.

Projecten

Het ringen van vogels vindt vaak plaats in het kader van speciale projecten die het Vogeltrekstation coördineert. Binnen het 'Constant Effort Site' (CES) project worden over een reeks van jaren op vaste plekken en met dezelfde inspanning (constant effort) vogels geringd ten einde reproductie en overleving te kunnen meten. Het is een Europees project dat in meer dan tien landen op dezelfde wijze wordt uitgevoerd. Zo ontstaat een beeld van de processen die ten grondslag liggen aan veranderingen in de aantallen (zang) vogels. Het 'Recapturing Adults for Survival' (RAS) project is er specifiek op gericht om de overleving van volwassen broedvogels te meten door (terug) vangsten in het broedseizoen.

